אלא אמר רבא [א]נותן (א)שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר [ב]נתערבו לו כוסות בכוסות (א) נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן שלשה פעמים מקצת דמים נתערבו לו ומקצת דמים לא נתערבו [לו] פשיטא כי יהיב מודאין יהיב מיהו הנך שירים הוו וליסוד אזלי או דילמא דחויין הוו ואזלי לאמה [ג]אמר רב פפא אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו שירים הני מילי היכא דאי בעי למיתב מצי יהיב אבל האי דאי בעי למיתב לא מצי יהיב לא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו דחוי הני מילי דדחייה בידים (ב) אבל היכא דלא דחייה בידים לא דתניא [ג]למעלה הוא אומר [1]ואת דמו ישפוך ולמטה הוא אומר [2]ואת כל דמה ישפוך [ד]מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך [ה]הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה רבי אליעזר בר"ש אומר מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהן שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך ולרבי אליעזר בר"ש הא כתיב ואת דמו ישפוך אמר רב אשי למעוטי שירים שבצואר בהמה: עירה דם הפר לתוך דם השעיר: תנן כמאן דאמר מערבין לקרנות דאיתמר רבי יאשיה ורבי יונתן [ג]חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין תסתיים דר' יאשיה הוא דאמר מערבין דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי אפילו תימא רבי יונתן הוא שאני הכא דכתיב [3]אחת [ד]תניא דלא כשנויין [4]ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין דברי רבי יאשיה
רבי

כוסות בכוסות. שאינו מכיר איזה כוס של פר ואיזה כוס של שעיר: **נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן.** בכל עבודה ועבודה נותן אחת למעלה ושבע למטה מן האחד וחוזר ונותן מן השני וחוזר ונותן מן הראשון דמה נפשך אם ראשון של פר היה ושני שעיר יצא בראשונה ובשניה ואי ראשון של שעיר היה והרי הוא כמו שאינו כדתניא (ג) פר מעכב את השעיר יצא בשניה ובשלישית שהרי קדם פר לשעיר וכן בהיכל: **מקצת דמים נתערבו.** כגון שנשפך משני מזרקות לתוך מזרק שלישי ריקס ונשתייר בהם בכל אחד ואחד: **פשיטא לי דכי יהיב.** מתנות מודאין יהיב ממה שנשאר במזרקות: **מיהו.** הא מיבעיא לן הנך שנתערבו בשלישי שירים הוו כאילו לא נתערבו וליסוד מזבח החיצון אזלי כדתנן (זבחים דף מז.) שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: **או דילמא דחויין נינהו.** הואיל ואין מתנות הראשונות ניתנו ממנו ולאמה שבעזרה המטילה את כל ליכלוך העזרה לנחל קדרון אזלי: **אפילו למאן דאמר.** בברייתא לקמן כוס אחת וכו' כגון קיבל הדם בשתי כוסות ונתן את כל מתנות הקרנות מכוס אחת: **אבל האי דיהיב מיניה.** שהרי הדמים הללו שבמזרק שלישי נתקבלו בשני המזרקות שנתן מהן המתנות: **דתניא.** פלוגתא דכוס עושה חבירו דחוי או שירים דאמרן לעיל אפילו למ"ד וכו': **למעלה הוא אומר.** בחטאת דשעיר נשיא (ויקרא ד) ואת דמו ישפוך וגו' ובשירים כתיב ולא כתיב הכא כל ולמטה בחטאת יחיד בשירים דידה כתיב כל: ה"ג **מנין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה ר"א בר"ש אומר מנין לחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מכוס (ד) ראשון שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך.** ת"ק סבר כוס עושה את חבירו דחוי ור"א בר"ש סבר כוס עושה את חבירו שירים: **מערבין לקרנות.** מערבין דם פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מזבח הפנימי: **אין מערבין.** דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר מכל אחד בפני עצמו: **דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו וכו'.** דתניא (סנהדרין דף סו.) איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא אמו אמו בלא אביו מנין ת"ל אביו קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר משמע שניהן כאחד ומשמע כל אחד ואחד בעצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו. אלמא לר' יאשיה אי לא הדר כתיב אביו ואמו קילל הוה אמינא רישיה דקרא שניהן כאחד משמע הכא נמי מדם הפר ומדם השעיר שניהן כאחד משמע: **דכתיב אחת.** וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה (שמות ל) ולא שתים: **תניא דלא כשנויין.** אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דר' יאשיה הוא דאמר מערבין:
וקבל

אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה כו'. דעולין אין מבטלין זה את זה ולא דמי להא דתנן בפ' התערובות (זבחים דף עט:) הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה דסבירא להו לרבנן דרבי אליעזר ישפכו לאמה דיש לומר דשאני הכא נהי דהשתא לאחר שנתן למעלה דפר הוה ליה ניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה מ"מ כיון דמעיקרא הן שוין במתנותיהן אפילו רבנן דר"א מודו הכא דיתן למעלה ורואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מים: **נותן** וחוזר ונותן וחוזר ונותן. פי' רש"י וכן בהיכל משמע דאיירי נמי בנתערבו כוסות בכוסות קודם שנתן לפני ולפנים וקשה דהא אמרינן לקמן בפירקין (ה) שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום אלא יש לומר דלא איירי בלפני ולפנים אלא בהיכל:

(ו)**עירה** דם הפר לתוך דם שעיר. תימה דאמרינן בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כב.) הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם שעיר אלא מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה וכיון דעירה דם פר לתוך דם שעיר א"כ איפכא הוה ליה למימר דאע"ג דדם פר מרובה הוה לן למימר ראשון ראשון בטל כדאמר בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עג.) המערה יי"נ מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל אלא הכא משום דאין עולין מבטלין זה את זה וי"ל דאיכא למאן דאמר התם דוקא המערה מפי צרצור דלא נפיש עמודיה אבל מפי חבית דנפיש עמודיה לא ואפילו למאן דאמר אפילו מחבית דנפיש עמודיה מ"מ היכא דמערה מדבר דנפיש עמודיה טפי מפי חבית מודה דלא אמרינן ראשון ראשון בטל והכא היה מערה מן המזרק דנפיש עמודיה: **תניא** דלא כשנויין. הכי נמי הוה מצי לאיתויי ברייתא דמייתי בזבחים פרק בית שמאי (דף מב:) ובפרק הקומץ זוטא (מנחות דף טז:) ארבעים ושבע של יו"כ ועוד מייתי התם ברייתא דתניא ארבעים ושמנה של יוה"כ דעל כרחיך סבירא להו להנך ברייתות אין מערבין לקרנות דבענין אחר לא משכחת להו והכי מוקי להו התם אלא ניחא ליה לאתויי הך ברייתא שר' יונתן בעצמו מוזכר בה השתא מסקינן דלר' יונתן אין מערבין ותימה דבפרק אותו ואת בנו (חולין דף עט.) אמרינן דר' יהודה מספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא ואם תמצא לומר דחוששין לזרע האב אם כן היינו כחנניה דהתם וחנניה ס"ל כרבי יונתן דלא בעי או לחלק כדקאמר התם וא"כ היכי קאמר ר' יהודה בפ' הקומץ רבה (מנחות דף כב.) מולקה מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות וכו' דמין במינו לא בטיל והא כיון דסבירא ליה כרבי יונתן אם כן אין מערבין לקרנות ויש לומר נהי דרבי יונתן לא דריש אחת לר' יהודה דדריש אחת קסבר מערבין אבל תימה אמאי קסבר רבי יונתן אין מערבין נהי דלא דריש אחת מכל מקום כיון דכתיב מדם הפר ומדם השעיר נימא מערבין דאמר בפ' שתי מדות (מנחות דף נא.) דלר' יונתן דאיצטריך למיכתב גבי נסכים (במדבר טו) מן הבקר או מן הצאן דלא תימא כיון דכתיב בויקרא מן הבקר ומן הצאן כמאן דכתיב יחדיו דמי ורש"י פירש התם דלאו מוי"ו קא דריש אלא מדשני קרא בדיבוריה דברישא כתיב מן הבהמה מן הבקר והדר כתיב ומן הצאן ולא כתיב ומן הבקר ומן הצאן ש"מ לערב בקר וצאן ולא נהירא דלא הוה מצי למיכתב ומן הבקר דהא בקר וצאן הוא פירוש דמן הבהמה וא"כ איצטריך למיכתב מן הבקר והשתא הוי מן הבקר ומן הצאן כמו מדם הפר ומדם השעיר ונ"ל דלא דמו דאילו כתיב הכא מדם הפר והשעיר אז הוה דמי למן הבקר ומן הצאן אבל ומדם השעיר מדם הפסיק הענין לרבי יונתן אי נמי נ"ל מדכתיב גבי בן צאן מן הכבשים או מן העזים ובבן עוף נמי כתיב מן התורים או מן בני היונה והכא לא כתיב או מן הצאן ש"מ לערבן ולהכי איצטריך בפרשת נסכים או לחלק ואז מוקמינן ומן הצאן להוציא את הנוגח [ועיין תוספות מנחות נא. ד"ה הואיל]:
רבי

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ה מהלכות עבודת יוה"כ הלכה י:
עא ב מיי' שם הלכה יא:
עב ג מיי' שם הלכה יב:
עג ד ה מיי' פ"ב מהל' פסולי מוקדשין הלכה כא:

רבינו חננאל

תודה מנא לן, ת"ל על חלות לחם חמץ, כנגד חמץ הבא מצה. הנה למדנו לחמי חמץ לתודה משלמי צבור, להיות כל חלת לחם חמץ עשרון והן עשר חלות כמו שאמרנו. ועוד למדנו למצה שבתודה להיות עשרה עשרונות מלחמי חמץ של תודה. ומקשינן מאחר שלמדנו לחמץ של תודה משתי הלחם בהיקש, היאך תלמוד המצה מן החמץ, [וכי] דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ופרקינן האי הימנו ודבר אחר הוא. כלומר, אותו הדבר בעצמו שלמד בהיקש משתי הלחם שהיא עשרון כל חלה, אין למידין ממנו למקום אחר, אבל ללמד המצה מן החמץ שליש עשרון לכל חלה שהן ל' חלות בעשרה עשרונות שפיר דמי. ודבר אחר הוא (חלתו) הדבר שלמד בו בהיקש. ולמאן דאמר כי האי גוונא הוי היקש היכי גמר ומשנינן תביאו רבויא הוא. ופירושו כי לא בהיקש לשתי הלחם הוא למד לחמץ שבתודה, כי כל דבר הלמד בהיקש אין למידין ממנו כלל אפילו דבר אחר, ושני הכא דהא ריבה הכתוב על חלות לחם חמץ, ובעינן מצה כנגד חמץ, והחמץ הוא עשרה עשרונות עישרון לכל חלה, והמצה הן ל' חלות שליש עשרון לכל חלה. ונסיב לה תלמודא תביאו ריבויא. ועוד מצאנו סיוע לזה הפירוש, הא דגרסינן בזבחים פרק קדשי קדשים ששחטן, כי מעשר שני בזמן הזה אין לו היתר אפילו בירושלים, שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך וגו', מקיש מעשר לבכור, מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר שני אינו נאכל אלא בפני הבית, ואוקמא רבינא בבכור שנזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים, דמקשינן בשרו לדמו, מה דמו למזבח אף בשרו בעת שיש מזבח, ומקיש מעשר שני לבשרו, וכי בשר הלמד בהיקש מדמו, חוזר ומלמד בהיקש למעשר שני. אמר ליה הני מילי בקדשים מעשר שני חולין נינהו לגבי קדשים ומלמדין. הניחא למ"ד בתר למד אזלינן אלא למ"ד בתר מלמד אזלינן, בשר בכור קדשים הוא. ופריק דם ובשר חדא מלתא היא. כלומר, כל דבר שהוא ממנו ודבר אחר הוא, אין דנין אותו למד מלמד, כך הדם שמזה בהיכל מן הדם שהזה ממנו בפנים הוא ודבר אחר הוא, ואין דנין אתו בדין למד מלמד. ת"ר לא היה הדם מגיע אל הפרוכת, אלא היה מזה כנגד הפרוכת. א"ר אלעזר אני ראיתי הפרוכת ברומי כו'. פי' כסדרן, אחת למעלה ושבע למטה. **נתערבו לו דמים בדמים.** פירוש קודם שיזה מדם הפר בהיכל נתערב דם הפר בדם השעיר. ואוקמה רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם פר בהיכל, וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר. **נתערבו** לו דמים בדמים במתנה (א) אחרונה.עד כאן שייך לעמוד קודם.

אוקמה רבא נותן אחת למטה לשם פר, וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר. **נתחלפו** לו כוסות דם הפר בכוסות דם השעיר, נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן. מקצת דמים נתחלפו לו ומקצת לא נתחלפו לו, פשיטא כי קא יהיב מודאן יהיב. מיהו הנך ספיקות שירים הוו וליסוד אזלי, או דלמא דחויין הוו ולאמה אזלי. ופשיט רב פפא כיון דספיקות נינהו, ולא מצי לאודויי מינייהו, דחויין הוו. ואמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע אדרבה אפילו למאן דאמר כוס עושה חבירו דחוי, כיון שבירר כוס אחד ואמר מזה אני זורק, נעשה הדם שעל הכוס האחר דחוי. הני מילי דקא דחייא בידים אבל הכא דלא

(א) נראה דל"ל במתנה אחרונה וכן היה גורס רבינו בגמ' וזהו דמסיים נותן אחת למטה וכו' והיינו שנתערב לאחר שכבר נתן ו' הזאות למטה.

מסורת הש"ס

א) [גיר' הרמב"ס נותן אחת למטה וכו' עי' כ"מ], ב) זבחים לד:, ג) [זבחים מב: פא: מנחות טז:], ד) תמורה ה:, ה) [דף סא.], ו) [שייך לעיל במשנה דף נג:],

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד כה
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד ל
3. וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַייָ: שמות ל י
4. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא טז יח

הגהות הב"ח

(א) גמ' נתערבו לו כוסות בכוסות. נ"ב אע"פ שיש היכר בדם מ"מ משום חולשא דכ"ג לאו אדעתיה כדאי' בדף נו ע"ב: (ב) שם הני מילי דדחייה בידים (אבל היכא דלא דחייה בידים לא) תא"מ ונ"ב גירסת רש"י אבל האי דיהיב מיניה לא: (ג) רש"י ד"ה נותן כו' כדתניא. נ"ב ר"פ טרף בקלפי דף מ': (ד) ד"ה ה"ג מנין וכו' ארבע מתנות מכוס אחד שכולן נשפכין:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תום' ישנים

לדף נ"ו ע"ב

לסבור דאין ברירה אפילו במקום שיש תנאי. ועוד אומר ה"ר אלחנן דלא קשיא מידי דאי הוה משני הכי מההיא דאחין שחלקו תיקשי ליה דריש פרק כל הגט דקאמר התם אף אחרון נמי אינו פוסל, משמע התם דלית ליה ברירה לרבי יוחנן אע"פ שיש תנאי. מ"ש **לכאן** ו**לכאן** ד**לא דאין** ברירה. מהך שמעתא קשה לרבינו על הך דאמר רב בעירובין בפרק בכל מערבין [לו, ב] דליתא למתניתין דיש ברירה מקמי [דאיו] דאין ברירה, ופריך אדרבה ליתא לדאיו מקמי מתני' ומשני הא שמעינן לרבי יהודה דלית ליה ברירה דתנן הלוקח כו', (וקאמר) [וקשה] לרבינו אדרבה ליתא לדאיו מקמי מתני' דאית ליה לרבי יהודה ברירה וכן מתני' מה היא באותן הימים דמוכח מינה התם דאית ליה לרבי יהודה ברירה וכן ההיא דכל שילקטו עניים דמרובה [ב"ק סט, א], דבההיא דהלוקח איכא לפרושי טעמא משום בקיעת הנוד. ואומר רבינו שיש לחלק בין תולה בעצמו בין תולה באחרים כגון ההיא מה היא באותן הימים שהדבר תלוי בידי שמים וכן ההיא דכל מה שילקטו עניים, אבל ההיא דעירובין הדבר תלוי בדעת עצמו, ולהכי קאמר ליתא מתני' מקמי דאיו, והאי חילוקא מחלק בפרק כל הגט [כה, א]. וא"ת ומאי פריך ומאי שנא לכאן ולכאן דאין ברירה כו' שאני הכא דתולה בדעת אחרים, וי"ל דכולה ר' יוחנן מסיק לה דלית ליה חילוק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים כדמוכח במרובה [ב"ק סט, א]. וא"ת הא בשילהי ביצה [לז, ב] קאמר איפוך רבי יוחנן אמר יש ברירה ורבי [הושעיא] אמר אין ברירה ופריך התם מדאיו דא"ר יוחנן וכבר בא חכם אלמא אית ליה לרבי יוחנן דאיו וכדמתרץ גופיה, וי"ל דהוה מצי לדחויי דר' יוחנן לית ליה דאיו אע"ג דמתרץ לה דעל כרחין לאו קושיא היא דהתם הוי מצי לדחויי דר' יוחנן כרבנן דרבי יהודה דאיו סבירא ליה דיש ברירה [בדרבנן] אלא שמתרץ יותר בטוב. ונראה לומר דעל כרחך צריך אתה לומר (כיון) [כך] דלא סבירא ליה לדאיו דאי סבירא ליה כוותיה תיקשי לך דרב אדרב דמתרץ לברייתא דאיו א"כ לית ליה ברירה ואילו בשילהי ביצה קאמר גבי שנים שלקחו בהמה וחבית בשותפות דאית ליה לרב ברירה, אלא ש"מ דרב אליבא דר' יהודה איירי ולא סבירא ליה, אבל קשה לרבינו משמעתין [דהיכי מדמי] ההיא דלא היו שופרות לקיני חובה כו' שהדבר תלוי בידי שמים להיא דאיו שהדבר תלוי בידי עצמו, וכן הלוקח יין, והא איכא נמי קשיא למאן דמפליג בריש כל הגט [כה, א] לתולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים. מ"ר. גי'. ואני הייתי רוצה לומר דמעמיד בין תולה בדעת אחרים לדעת עצמו דההיא דשקלים תולה בדעת אחרים היא ליתא מקמי ההיא דגיטין דמה היא באותן הימים כו', וההיא דכל שילקטו דהוי תלויין בדעת אחרים היא ויש ברירה וסוגיא דהכא כמאן דלא מפליג בין תולה בעצמו לדעת אחרים. ורבינו אמר לי כי אין לשבשה כל כך (כמו) [מפני] ההיא דעירובין כי אינו כל כך טעות אם לא נגרוס לכאן ולכאן למקום שארצה אלך, ונ"ע. וה"ר אלחנן פי' דשאני הכא לפי שכשהכהנים מעות דמי חטאתו בשופר לא התנה בפירוש בעצמו אם ימות ילכו ליס המלח ולכך אין ברירה, אבל גבי גט התנה בפירוש אם ימות, וכן גבי כל שילקטו, ולכך יש לנו לומר דיש ברירה. והא [דמייתי] בשמעתין דאיו, דלית ליה לרבי יהודה ברירה מההיא דאיו הכי מייתי ראיה מדלית ליה לרבי יהודה ברירה כשתולה בדעת עצמו והתנה ה"ה נמי דלית ליה היכא דתולה בדעת אחרים בלא התנה, ורבי יוחנן דלית ליה האי חילוקא יסבור דליתא לדאיו מקמי משנה דעירובין ודפרק מי שאחזו וברייתא דמרובה, ואע"ג דמשנה דשקלים מסייע לדאיו, מ"מ יאמר דליתא להך משנה וברייתא דהלוקח יין מקמי שתי סתמי משניות וברייתא אחת וגם ההיא דהלוקח יין יש לדחות דטעמא משום בקיעת הנוד. ע"כ לדף נ"ו ע"ב